



Träinventering Riksäpplet etapp 1, Haninge kommun

2024-09-02

Dokumenttitel: Trädinventering Riksäpplet etapp 1, Haninge kommun

Skapat av: AFRY, ÅF Infrastructure AB

Uppdragsledare: Lars Bohlin

Författare: Oskar Persson och Eduardo Ottimofiore

Fältinventering: Oskar Persson och Eduardo Ottimofiore

Kvalitetsgranskare: Lars Bohlin

Dokumentdatum: 2024-09-02

Beställare: Haninge kommun

Omslagsfoto: Befintlig idrottshall vid Söderbymalmsskolan / AFRY

Version: Slutleverans

Innehåll

1	Inledning	5
1.1	Bakgrund och syfte	5
1.2	Inventeringsområde	5
2	Metodik	7
2.1	Osäkerhetsfaktorer	8
3	Resultat	8
3.1	Särskilt skyddsvärda träd	10
4	Skyddsåtgärder och ekologisk kompensation inom det svenska lagrummet	10
4.1	Miljöbalken	10
4.2	Boverkets definition av kompensationsåtgärder	10
4.3	Naturvårdsverkets rekommendationer och Stockholmregionens regionala plan	10
4.4	Haninge kommun	11
5	Rekommendationer kring naturvärdesträd	11
5.1	Konsekvensbeskrivning av planförslaget	11
5.2	Rekommendationer om naturvärdesträden	11
6	Referenser	12

Sammanfattning

På uppdrag av Haninge kommun har AFRY utfört trädinventering i centrala Handen i samband med detaljplanen för att möjliggöra anläggningen av en idrottshall. Syftet med inventeringen var att ta reda på förekomst av naturvärdesträd, det vill säga träd som har betydelse för biologisk mångfald i inventeringsområdet, enligt SIS-standards avsnitt 20.4 samt tillhörande kapitel i SIS/TS 199002:2023.

Inventeringsområdet är ungefär 2 ha stort och är beläget i södra Handen mellan Marinens väg i norr och Örnens väg i söder. Fältinventeringen genomfördes vid två tillfällen, 8 maj och 5 juni 2024.

Under inventeringen noterades 20 naturvärdesträd, bestående av grövre tal, asp och björk.

Planen innebär att en del träd behöver fällas för att möjliggöra idrottshallens anläggning. Det rekommenderas dock att spara så många naturvärdesträd som möjligt inom planområdet. Veden av de träd som behöver fällas kan återanvändas för att skapa faunadepåer. Träden som sparas ska skyddas mot skador under anläggnings- och driftsfasen.

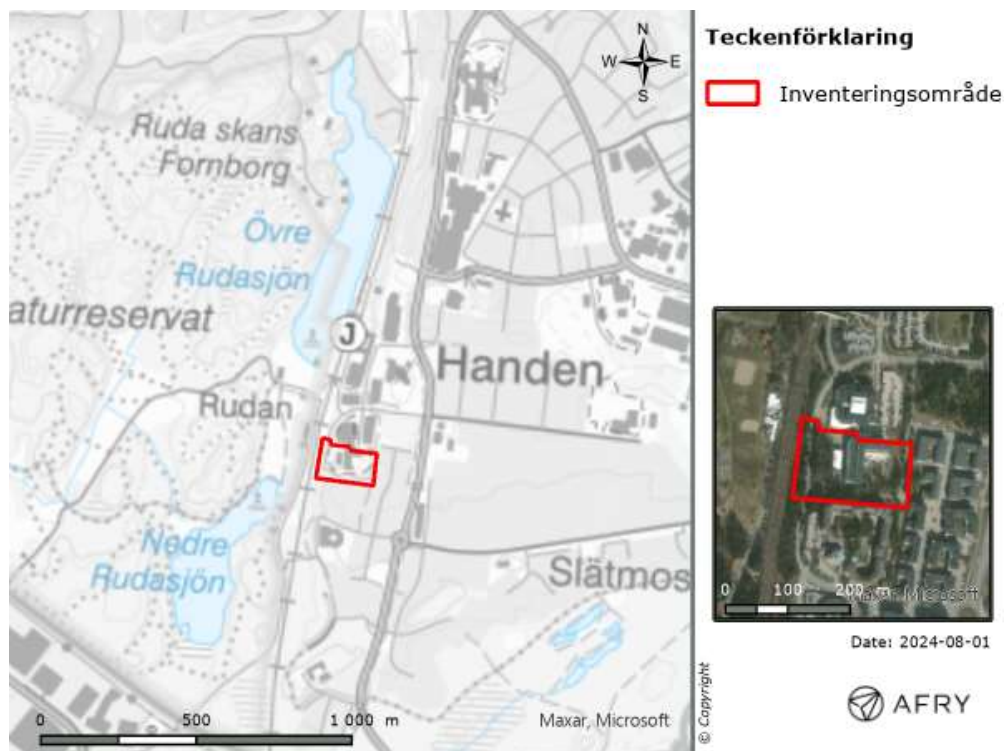
1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

På uppdrag av Haninge kommun har AFRY genomfört en fördjupad artinventering av naturvärdesträd i enlighet med avsnitt 20.4 i (SIS Svenska Institutet för Standarder, 2023a) samt tillhörande kapitel i SIS/TS 199002:2023 (SIS Svenska Institutet för Standarder, 2023b).

Det pågår ett arbete med att ta fram en detaljplan för fastigheten Söderbymalm 3:482 – Riksäpplet etapp 1, Figur 1. Syftet med detaljplanen är att möjliggöra byggnation av en permanent fullstor idrottshall samt lägga till användningen skola till befintlig markanvändning för att kunna driva skolverksamhet med permanent bygglov.

Syftet med trädinventeringen är att utgöra underlag till att konsekvensbedöma planförslaget och ge förslag på hantering av avverkade och kvarlämnade träd enligt exempelvis skadelindringshierarkin.



Figur 1. Översiktskarta över inventeringsområdet i förhållandet med Handen.

1.2 Inventeringsområde

Inventeringsområdet är ungefär 2 ha stort och är beläget i södra Handen mellan Marinens väg i norr och Örnens väg i söder, se Figur 2. Intilliggande områden i norr, söder och öster består främst av bostadsområden. Väster om området går ett järnvägsspår i nord/sydlig riktning och bortanför järnvägsspåret ligger naturreservatet Rudan.

Inventeringsområdet består i dagsläget av en byggnad för skola med en intilliggande tillfällig idrottshall väster om byggnaden. Marken intill byggnaden består av blandskog och en skolgård med en blandning av hårdgjorda ytor och grönområden.



Figur 2. Inventeringsområde för trädinventeringen.

2 Metodik

Inventeringen genomfördes i enlighet avsnitt 20.4 Naturvärdesträd i SIS-standard 199000:2023. Inventeringen genomfördes på plats, genom att ströva genom området och notera alla i området förekommande träd som ansågs vara av särskild betydelse för biologisk mångfald. Området besöktes vid två tillfällen, 8 maj och 5 juni 2024. Dessa träd hade minst någon av nedanstående kännetecken:

- Grovt träd
- Gammalt träd
- Träd med stor utvecklad, spärrgrenig krona
- Hålträd
- Hamlat äldre träd
- Träd med bohål eller rovfågelbo
- Grov högstubbe eller grov låga
- Träd med utmärkande växtsätt, t ex med platt krona, senvuxet träd krumt eller knotigt träd
- Träd med strukturer av särskild betydelse för biologisk mångfald, till exempel påtaglig mängd död ved, mulm, savflöden, brandljud eller sockelbildning,
- Träd med påtaglig mängd tickor
- Träd med särskild betydelse för pollinatörer
- Träd med riklig mängd bär eller annan frukt av särskild betydelse för födosökande fåglar
- Träd som har särskild betydelse för att skapa mångfald i utarmade landskap, till exempel produktionsskogar, åkerbygder eller urbana miljöer
- Träd som är livsmiljö för fridlysta arter, rödlistade arter eller andra värdearter
- Andra relevanta kännetecken som i så fall tydligt motiveras på ett annat sätt

Dessa kännetecken kompletterades med hjälp av vägledande dokument *Levande träd och buskar med naturvärden* (Skogforsk, 2023).

Särskilt skyddsvärda träd enligt ett eller flera av kriterierna i Naturvårdsverkets aktuella definition ingick i metodiken, trots att det bedömdes att inga särskilt skyddsvärda träd skulle finnas i det aktuella området.

Träden som bedömdes ha särskild betydelse för biologisk mångfald noterades och beskrevs enligt följande uppgifter:

- ID-nummer
- Trädart
- Stamomkrets/diameter
- Beskrivning och kriterier som motiverar att trädet har särskild betydelse för biologisk mångfald.

De träd som bedömdes utgöra skyddsvärda och värdefulla träd mättes med måttband i brösthöjd, 1,3 m över marken. Vid träd med speciella eller ovanliga strukturer har den svenska standarden för trädinventering (Östberg & Rowicki, 2022) använts för att mäta in relevanta träd. Det var fallet till exempel: vid träd med låg förgrening, träd med flera stammar (förgrening under en meters höjd), träd som står i en lutning, samt lutande träd.

Varje träd koordinatsattes med hjälp av mobilens GPS (2-5 m noggrannhet).

2.1 Osäkerhetsfaktorer

Trädinventeringen utfördes under våren och det anses att tillräckligt underlag för bedömning av naturvärdesträd har funnits.

3 Resultat

Under fältinventeringen identifierades 20 naturvärdesträd inom inventeringsområdet. Dessa sammanfattas i Tabell 1 och Figur 3.

Tabell 1. Noterade naturvärdesträd under fältinventeringen.

ID	Artnamn	Trädstatus	Stamomkrets (cm)	Stamdiameter (cm)	Beskrivning
1	Tall	Stående levande träd	185	59	Grov tall med pansarbark, ganska grova grenar
2	Tall	Stående levande träd	158	50	Grövre tall med pansarbark. Äldre skador (blix?)
3	Tall	Stående levande träd	112	36	Skadad grövre tall, pansar bark
4	Asp	Stående levande träd	154	49	Grövre asp
5	Tall	Stående levande träd	143	46	Grövre tall med pansarbark
6	Tall	Stående levande träd	130	42	Tall med pansarbark, vridna grenar
7	Björk	Stående levande träd	151	48	Grövre björk
8	Tall	Stående levande träd	144	46	Grövre tall med pansarbark

ID	Artnamn	Trädstatus	Stamomkrets (cm)	Stamdiameter (cm)	Beskrivning
9	Asp	Stående levande träd	157	50	Grövre asp. Mindre döda grenar. Grövre bark
10	Asp	Stående levande träd	148	47	Grövre asp
11	Asp	Stående levande träd	138	44	Grövre asp med bohål, 5 meter upp
12	Asp	Stående levande träd	136	43	Grövre asp
13	Asp	Stående levande träd	129	41	Grövre asp
14	Asp	Stående levande träd	141	45	Grövre asp
15	Asp	Stående levande träd	140	45	Grövre asp
16	Asp	Stående levande träd	134	43	Grövre asp med grenar åt ett håll, trängd
17	Tall	Stående levande träd	182	58	Grov tall med pansarbark
18	Tall	Stående levande träd	150	47	Grövre tall med vridna grenar, pansarbark
19	Tall	Stående levande träd	159	51	Grövre tall med pansarbark, grövre grenar. Exponerade rötter
20	Asp	Stående levande träd	130	41	Grövre asp. Mindre döda grenar. Grövre bark



Figur 3. Noterade naturvärdesträd under trädinventeringen.

3.1 Särskilt skyddsvärda träd

Inga särskilt skyddsvärda träd noterades under trädinventeringen.

4 Skyddsåtgärder och ekologisk kompensation inom det svenska lagrummet

4.1 Miljöbalken

Enligt miljöbalken 16 kap 9 § kan kompensationsåtgärder krävas vid beviljande av tillstånd för att lindra verksamhetens påverkan på allmänna intressen.

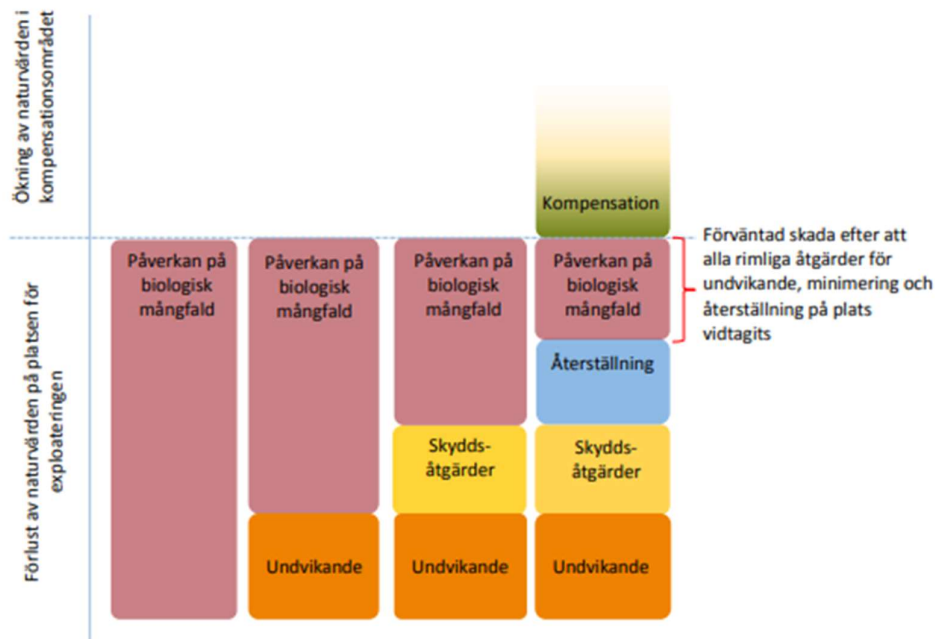
4.2 Boverkets definition av kompensationsåtgärder

Boverket definierar kompensationsåtgärder som åtgärder som "innebär att funktioner och värden som går förlorade vid en exploatering kompenseras. Det kan ske genom åtgärder inom planområdet eller på en annan plats i kommunen." (Boverket, 2018).

4.3 Naturvårdsverkets rekommendationer och Stockholmregionens regionala plan

Den regionala planen för att samordna ekologiska samband kretsar kring tio gröna kilar med gröna värdekärnor samt stora samlade rekreations-, natur- och kulturvärden i länets landsbygdsområden, vilket beskrivs i RUF5 2050 (Haninge kommun, 2018; Stockholms läns landsting, 2019). Det enklaste och effektivaste sättet att skapa ekologiska samband med den regionala grönstrukturen är att underlätta och stärka ekologisk konnektivitet mellan centrala Handen och den angränsande regionala grönstrukturen. Detta kan nås genom att skapa eller bevara tillräckligt mycket livsmiljö inom planområdet för att behålla kopplingen mellan området i centrala Handen och resten av regionen.

I nästa kapitel (5) anges rekommendationer gällande naturvärdesträd och deras livsmiljö. Dessa rekommendationer strävar efter att beakta Naturvårdsverkets skadelindringshierarki (se Figur 4; Naturvårdsverket 2016). Denna hierarki uppmuntrar att man i första hand undviker negativ påverkan på skyddade arter så långt det är möjligt och i andra hand att man inskränker skadan (såsom habitatförlust) genom skydds- eller kompensationsåtgärder.



Figur 4. Skadelindringshierarkin enligt Naturvårdsverket (2016).

4.4 Haninge kommun

Haninge kommun är en av de 55 kommuner i Sverige som nämner ekologisk kompensation i översiktsplan eller grön- och/eller naturvårdsplan (Naturvårdsverket, 2021, s. 41), vilket innebär att den politiska viljan och strukturen för att kartlägga och genomföra ekologiska kompensationsåtgärder finns.

5 Rekommendationer kring naturvärdesträd

5.1 Konsekvensbeskrivning av planförslaget

Planen innebär att en del träd, inklusive naturvärdesträd, behöver fällas för att möjliggöra idrottshallens anläggning.

5.2 Rekommendationer om naturvärdesträden

Det rekommenderas att spara och bevara så många träd som möjligt inom planområdet, i första hand naturvärdesträd. Naturvärdesträd som behöver fällas för att möjliggöra idrottshallens anläggning bör återanvändas för att kompensera för förlusten av träden. Deras ved kan återanvändas som faunadepåer i anslutning till trädklädda ytor i närheten, exempelvis längs gång- och cykelbanorna som sträcker sig i direkt anslutning till planområdet.

Det är viktigt att de träd som sparas skyddas under anläggningen och exploateringen. Detta innebär att skydda deras rötter, krona och bark mot skador under anläggningsfasen. En mer noggrann inmätning av träd rekommenderas vid behov för att kunna planera skyddsåtgärder i samband med idrottshallens anläggning.

6 Referenser

Boverket. 2018. Frivillig ekologisk kompensation i planering och byggande. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/ekosystemtjanster/verktyg/kompensation/> [Hämtad 2022-06-20]

Lantmäteriet. Lantmäteriet, Karttjänst. <https://minkarta.lantmateriet.se/>

Hallingbäck T, (red.) 2013. Naturvårdsarter. Artdatabanken SLU, Uppsala.

Haninge kommun. 2018. Stadsutvecklingsplan för Haninge stad - fördjupning av översiktsplanen. Kommunfullmäktige 2018-04-16.

https://www.haninge.se/siteassets/bygga-bo-och-miljo/oversiktsplanering-och-detaljplaner/op2030/20180416_stup-haninge-stad-antagen-i-kf-webb.pdf

Naturvårdsverket. 2016. Ekologisk kompensation: En vägledning om kompensation vid förlust av naturvärden. Handbok 2016:1, februari 2016.

<https://www.naturvardsverket.se/globalassets/media/publikationer-pdf/0100/978-91-620-0179-7.pdf>

Naturvårdsverket. 2021. Ekologisk kompensation: Upptag och integrering bland svenska aktörer och kvantifiering av de samhällsekonomiska effekterna. Rapport 7008.

<https://www.naturvardsverket.se/globalassets/media/publikationer-pdf/7000/978-91-620-7008-3.pdf>

Naturvårdsverket. 2023. Skyddad natur.

<https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

SIS Svenska Institutet för Standarder. 2023a. Svensk Standard 199000:2023. Naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald – Krav och vägledning.

SIS Svenska Institutet för Standarder. 2023b. Teknisk Specifikation SIS/TS 199002:2023. Naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald – Dataproduktspecifikation och listor med biotopbeteckningar

Skogforsk. 2023. *Levande träd och buskar med naturvärden*. Målbilder för träd och buskar med naturvärden.

<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/mer-om-skog/malbilder-for-god-miljohansyn/malbilder-trad-och-buskar-med-naturvarden-samt-dod-ved/levande-buskar-och-trad-med-naturvarden--exempel-2020.pdf>

SLU Artdatabanken, Artportalen. Besökt april 2024.

SLU Artdatabanken, Artfakta. Besökt juli 2024.

Stockholms läns landsting. 2019. Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen - RUF 2050. Rapport 2018:10, TRN 2015-0015.

http://www.rufs.se/globalassets/e.-rufs-2050/rufs_regional_utvecklingsplan_for_stockholmsregionen_2050_tillganglig.pdf

Östberg, J. & Rowicki, E. 2022. Standard för trädinventering i urban miljö, Version 3.0. Svenska Trädföreningen. <https://www.tradforeningen.org/wp-content/uploads/2022/08/Tradinventeringsstandard-version-3.0.pdf>